

Vügggetlen Szemle

SZERKESZTI ÉS KIADJA: DR. HEGYMEGI KISS PÁL

Imrédy Rómában

Dr. Matólesy Mátyás.

A szokás az, hogy az új, az ismeretlen ember bemutatkozik. Így van az, hogy az új miniszterelnök lehetőleg rövid idő alatt ellátogat a barátságos országokba és bemutatkozik s az ország barátságát továbbra is biztosítja. Ezt a célt szolgálta Imrédy miniszterelnök római látogatása és ugyan ezt a célt fogja szolgálni az augusztus végére tervezett berlini út is. Magyarország két erős barátja Olaszország és Németország. Ez a sokat emlegetett Róma—Berlini tengely, amelyre a magyar külpolitikának is fel kell fejlődnie. Nem kedvtelésből, hanem földrajzi adottság és világnézeti azonosság alapján. A magyar föld termékeinek legfontosabb külföldi piaca Olaszország, Németország — Ausztria már Németországhoz számít. Politikai felfüggetlenedésében pedig teljesen egy véleményen vagyunk, mert mi magyarok is új életet kívánunk teremteni hazánkban: a liberális (zsidó) és feudális (grófi) érdekek felszámolását és helyére a munkának, a munkásságnak, a parasztságnak a megbecsülését és a tisztességes megélhetést követeljük.

De mi történt Rómában? A fényes fogadtatás kijár minden barátságos nemzet miniszterelnökének. A ragyogó felvonulások, pompás díszvacsorák, fényes és előkelő estélyek a külső formái az ilyen látogatásnak. A lényeg azonban ezen belül van. A lényeg az, hogy két ország barátságának mélysége és komolysága elsősorban attól függ, hogy milyen rend, megelégedés, nyugalom és fejlődés van az országban otthon. Azt az országot komolyan nem igen veszik, ahol óriási politikai, társadalmi és gazdasági feszültségek vannak. Az ilyen országokra, i. e. nem lehet külpolitikai bonyodalmak esetén számítani. A Cári-Oroszországgal az antant nagyhatalmak abban a pillanatban nem számoltak többé komolyan, amikor Szentpétervár utcáin 1916/17 telén megszólalt a gépfegyver és a tüntető munkásság vére kihullott a fehér hóra.

Hogy a mi súlyunk, komolyságunk kifelé mekkora, azt elsősorban az szabja meg, hogy milyen mértékben megelégedett és fejlődésképes a népünk itthon. Itt vannak bajok a római látogatás körül. A fényes ünnepek külsőségei mögött érezhető volt a néma felkiáltójel az olasz hivatalos körök arcán: Önöknél odahaza még mindig nem történt semmi a dolgozó tömegek érdekében! Mussolini az

Választás kell és nem korporációs rendszer

Beszélnék az augusztus 10-iki nagy minisztertanácsról, amelynek programját már hozzák a lapok. Igen sok érdekes probléma szerepel a minisztertanács tárgysorozata között. Sok új törvényalkotásra lesz kitérés, amelyek főként gazdasági problémákat fognak tartalmazni. Az Imrédy kormány nyilvánvaló, hogy berendezkedik saját elvei és megállapításai szerint.

Parlamentári szünet előtt választási küzdelmek előzgalma jelentkezett, a politikai pártoknál egymást érték a beszámolók és a szervezkedések. Ezek azonban most elenyésztek s a kormány oldalához tartozók részéről sem igen beszélnek már most a tavasszal bekövetkezendő képviselőválasztásokról.

Sőt ellenőrizhetetlen forrásból hírek is kelnek szárnyra, amely szerint komoly megfontolás tárgyát képezné egy új, a választójo-

got érintő javaslat és berendezkedés lehetősége. Sőt azt is beszéljük, miszerint a kormány egyes tagjaiban van hajlamosság a korporációs rendszer beállítására, amikor nem népképviselési, hanem érdekképviselési rendszer alapján ülne össze, vagy szerveződnék a törvényhozó testület, illetőleg az a testületi szervezet, amellyel végső fokon a kormány dolgozik.

Ez a korporációs rendszer nem új gondolat, mert Európa több állama átvette ezt. Az alkotmányok megszüntetése esetén rendszerre a szervezeti rendszerre térnek át, amely a mi nézetünk szerint, elméleti alapon vizsgálva a kérdést, a népképviselés, népszabadság és az alkotmányosság magasabb elveit sérti.

Nem hisszük el, de hírt adunk róla, hogy ilyen gondolatok tárgyalódnának. Nem hisszük el azért sem — legalább is nem hihetjük

el —, mert a kormány nemcsak a rend fenntartására, hanem az alkotmányosság biztosítására is vállalkozott s a maga részéről igen erőteljes intézkedéseket tesz mindazon pártokkal szemben, akik szerint az alkotmányt veszélyeztetik, habár csak programjukban is, esetleges cselekedetek nélkül.

És mi, akik annyira hisszük speciális magyar népszellemben s a magyar alkotmányosság asszimiláló erejében, élénken tiltakozunk, még ha jó külföldi példákra hivatkozással is történnék kísérlet a magyar nemzeti államok korporációs alapon való átépítésére.

Különben is felsőházunkban a korporációs elvek eléggé érvényesülhetnek, legfeljebb a kisgazdai társadalmat kellene ott a latifundiumok uraival szemben erőteljesebb képviselőihez juttatni, mert így a felsőház működése sokszor egyoldalú.

elmúlt három esztendő alatt három új magyar miniszterelnököt fogadott már. Nem kétséges, hogy Gömbös Gyula miniszterelnök fogadásánál más érzések töltötték el a fasizta állam vezetőit. Benne a Bethleni feudális és reakciós uralkodás után kibontakozó népi átalakulás harcát üdvözölték. A tragikus vég ellen azonban nincs apelláta. Darányi miniszterelnök már aligha tette azt a benyomást, hogy az idők rohanásának megfelelő tempóban fog haladni. Imrédy fogadtatásának néma kritikája, ami nem hagyta el egyetlen hivatalos olasz államférfi ajkát sem, de még is jól lehetett érezni — az volt, hogy Önöknél nincs politikai nyugalom, nincs társadalmi béke és nincs népi fejlődés, hanem folytonos kormányváltással telik az idő, nem pedig lázas nemzetépítő munkával.

A mocsarak helyén virágzó városok és falvak.

Imrédy miniszterelnök is érezhette ezt, amikor megmutatták neki a Róma alatt elterülő óriási új telepes vidéket. Pedig Mussolininek nem állott rendelkezésére prima fejemgyei vagy tisztántúli

föld, hanem csak maláriás, mocsár és sás. Mérhetetlen költséggel és évekig tartó szívós munkával először meg kellett hódítani a 100.000 holdakat a víztől és csak azután kezdődhetett az új élet. A vizet már lecsapolták, a földet már meghódították, már öt új város és a kis tanyák tizezrei épültek azóta. Virágzó élet folyik az egykori mocsarak helyén... Magyarországon meg kihaltak uralkodik a különféle földeken, pedig itt nem a víztől, a maláriás mocsaraktól kellene elhódítani a földet, hanem csak a hibizományokat kellene tollvonással eltörölni attól a néhány száz többnyire nem magyar gróftól és hercegtől meg a zsidó csatlósaitól kellene átvenni a földet, hogy belőle a magyarság új hajtásai nőjenek ki.

Ugyancsak éreznie kellett a hivatalos magyar kormány képviselőinek, hogy Olaszországban másként kezelik a falu népét, mint nálunk. Bizonyára csodálattal nézhettek végig a parasztság számára épített szülőotthonokra, kórházakra és az ipari munkásság nagyszerűen berendezett modern klubházait.

Nálunk meg mi történik: a parasztság szegénységben élő tömegeivel senki sem gondol. Ki kér-

dezi meg a falusi magyar családot, ahova a gyermekáldás ellátogat, hogy el lesz-e látva ruháskával, tejjel, étellel, a 3-, 4-, vagy 5-ik gyermek amikor meglátja először a világot a magyar földön, pedig: »a nagy világon e kívül nincs számodra hely, itt élne s meghalnod kell«. Ki kérdezi meg Magyarországon az adóhivatal pulája előtt az embertől, hogy hány gyermeket nevel fel a nemzet számára? Senki. Pedig de nem mindegy, hogy 1-2 gyermeket vagy 6-8 gyermeket kell felnevelni a szűkös magyar kenyérből. Az a kisgazda vagy polgár 6-8 gyermekkel küszködik, ez már bőven teljesítette kötelességét a hazával szemben és az igazság azt mondja, hogy az állam terheit viseljék azok a nagybirtokosok és nagytőkészek, akiknek tágas lakásaikban egy-egy gyermeket kényeztetnek.

Ezeket a gondolatokat felébreszti bennünk Imrédy római látogatása. Igazolva látjuk törekvéseinket: belső revíziót, teljes rendszerátalakítást követelünk, mert csak ez vezethet el a magyarság felvirágzásához, a külpolitikailag is erős Magyarországhoz és végül Nagy-Magyarországhoz.

A tiszántúli református püspökválasztás

A tiszántúli ref. egyházkerület megtartotta rendkívüli közgyűlését folyó hó 22-én, ahol Makláry Károly püspököt gyönyörű beszédben Harsányi Pál legidősebb esperes, püspökhelyettes parlamentálta el.

A közgyűlés után értekezlet tartottak a püspökválasztás kérdésében. Ekkor nyilatkozott Révész Imre debreceni egyetemi tanár, hogy a multkorai jelölésnek eleget tesz-e vagy sem?

Előzőleg mindenki azt hitte, hogy Révész Imre nem fogja vállalni a jelöltséget s két irányban történtek megmozdulások. Először, hogy a politika és a közigazgatás befolyása, — okulva a multon — a választási eljárásból kizárassék, másfelől, hogy minden érdemes ember mellett lehessen irányítás nélkül állást foglalni, s így a püspökválasztás valóban az egyházközségek közelfogását mutassa.

Különösen négy férfi jött szóba. Így Harsányi Pál a békéscsaba esperes, aki a papságnak volt a jelöltje s akár számos más egyházmegye is támogatott volna a saját egyházmegyéjén kívül, amely békéscsaba esperes mellett.

Kolozsváry Kiss László debreceni lelkész is szóba jött, aki mellett tanuló társai foglaltak állást, s aki az egyház közigazgatásában kiváló szakember is.

Sokan Kállay Kálmán jelöltségét kívánták szeretelméltó módon miatti s voltak olyanok, akik Csiksz Lajos egyetemi rektor, professzor érdemei és kiválóságai mellett lörtek lándzsát.

Kétségtelenül ez a négy jelölt volt, s ha csak Harsányi nem nyerte volna meg abszolút többséggel a választást, a két legtöbb szavazatot nyeri jelölt közül lett volna döntés a püspöki széket illetően.

Déltájban azonban kiderült, hogy Révész Imre vállalja a püspökjelöltséget, eleget tesz a kérésnek s így az előzetesen terjesztett ígéretek mellett a jelöltség elfogadásával, Révész Imre egyhangú megválasztása ma már biztosra vehető.

Révész Imre nem futott a püspökség után. Követelést és követelményeket állított fel, amelyek az egyházkerületi közgyűlést követő értekezleten fel is tárt. Ezek szerint a püspökséget 3 és fél esztendőre vállalja. Három év múlva úgy a választók, mint ő a választ-

ott megmondhatják egymásnak őszintén, hogy meg vannak-e elégedve.

Elve az, hogy nincs püspöki méltóság, azt nem kell élethossziglen betöltölni tekinteni s hogy a maga részéről ezen elvhez alkalmazkodik is. Ambíciót tesz félre, mert nagy egyháztörténelmi munkájának megírását hagyja el, hogy a püspöki széket vállalhassa és feladatait betölthesse. Épp úgy megkívánja másoktól is, hogy az olyan ambíciókat, amelyek megelégedéssel és képességgel nincsenek alátámasztva, mellőzzék. Politika és külső világi erők befolyása az ő működése ideje alatt nem szerepelnek az egyházi életben. A kerületi gyűlésen azonban a heves, éles harcokat is mellőzteni kívánja.

Mindezeket fel is olvasta Révész Imre, azt is íratta a jelenlevőkkel, illetve igazolta, hogy ez a közlés a püspökválasztás előtt megtörtént.

Kívánságra a püspök beiktatás a debreceni ref. világnagygyűlés előtt lesz október elején a legteljesebb eszében, ünneplés nélkül, hogy azután minden nyilvánosság nélkül a debreceni Kollégium több évszázados jubileumának ünneplésén nyilvánuljon meg.

De nem érvényesülhetett az Andrássy-féle koncepció sem, a benne rejlő, vagy talán a koncepciót a háttérből kísérő monarchista gondolat miatt. Általában a Habsburg-legitimista-monarchista gondolat annyira összezavarta az egész magyar közéletet s így a külpolitikát is, az első években, hogy ennek káros hatása volt az, hogy egy határozott, egészséges irány ki nem alakulhatott, szóhoz nem juthatott. A Habsburg gondolat megerősödése hozta létre később a kisanantant, elsősorban cseh vezetés alatt, Románok és szerbek ezen a ponton kényszerűen összelálikoztak, mert a Habsburg-gondolat a régi monarchiát, annak nagyhatalmi tevékenységét jelentette velük szemben.

Ez az irányzat végleg elfordította Franciaországot is Magyarországtól és a kisanantant mellé állította. A Habsburg-gondolatot szembe fordult Olaszország is, sőt Anglia is. IV. Károly kísérleteinél (1921.) Anglia vitte az ellátogatás és internálásban a vezető és eszelekvő szerepet. Anglia a Habsburgok aktivitása esetén a Hohenzollern-gondolat aktívabb lépésétől is tartott.

A Habsburg-tendenciák tekintetében másképp kezelték Magyarországot és másképp Ausztriát. Magyarországgal szemben kemény és szigorú eljárást alkalmazhattak, mégpedig főképp azért, hogy a kisanantant erősítették. Ausztriával szemben nem folyamodtak szigorú rendszabályokhoz, mert ott tartani kellett attól, hogy igen kemény eljárás behajlítja Ausztriát a Német Birodalomba.

A Habsburg-gondolatnak — a távoli szemlétől elől mindig úgy tűnhetett fel — Magyarországot sokkal erősebb támaszpontja volt, mint Ausztriát. Ausztriában a legitimista arisztokrácia szinte semmi politikai szerepet nem vitt, míg Magyarországon már az első hónapok után teljesen azok kezébe ment át a politikai vezetés súlya — akár nyíltan, akár elfedetten — de mindenestre lényegesen. IV. Károly is mind a két esetben ill kísérlete meg, hogy biztos támpontot kapjon, megvesse a lábát, a Habsburg-Monarchia helyreállítására.

Ilyen körülmények között Magyarország — dacára annak, hogy lakosságának túlnyomó többsége a szegedi kormány külpolitikáját tartotta volna helyesnek, éppen azért, mert a külpolitikából, általában a vezetéstől a nemzetközösség teljesen ki volt zárva, kifelé mindig egy Habsburg-irányú támpontnak látszott, amellyel szemben az összes érdekelt kis- és nagyantant államok bizalmatlanok voltak.

Az 1920-ban a Nagyvárfi-Rabinék-féle népies agrárpárt és anti-legitimista csoport által felélesztett jugoszlávbarát irányzatot Rakovszky István — egészen okatlanul mint házelnök — legitimista társaival verte vissza. Ugyanakkor a francia részről is támogatott lengyel-magyar kapcsolatot sem tudta létrehozni a Simonyi-kormány, pedig amikor 1920. nyarán Varsó falai alatt állottak az orosz seregek, erre kiváló alkalmat nyílt volna s akkor a francia kormány is — a csehekkel szemben — Magyarországot erősen támogatta volna s legalább is a rutén területeket újra birtokba lehetett volna venni s Lengyelországgal közös határokat létesíteni.

Kétségtelen mindezek után, hogy a külpolitikai önállóság első né-

Lengyel-magyar közös határt

A magyar külpolitika 1918-19 óta, amióta mint önálló állam magyar külpolitikát csinálunk, több fázison ment keresztül. Az első két koncepció volt: a szegedi kormányé és a gróf Andrássy Gyula-féle. Egyik sem érvényesült.

A szegedi kormány idején még nem voltak átadva, de már ismeretek voltak a később Trianoni-nak nevezett szerződésben foglalt békefeltételek. Azzal legkevésbé az akkori S. H. S. állam volt megelégedve. Pasicz maga mondta a vele Belgrádban közvelenül tárgyaló magyar kormány-nak (Balla Aladár, gróf Teleki Pál), hogy **nam lűr meg egy Román Mare-t a feje fölé** (Herpeszkevény). Románok és szerbek lövészárkokban álltak szemben egymással a magyar Bánát területén — francia gyarmati csapatok alig tudták őket elválasztani — és még ellenséges szemmel nézte Belgrád a románok katonai előnyomulását a Tiszáig, majd Budapestre. A szegedi kormánynak a románok ellen minden segítséget megígért Pasicz és adta volna is, ha közben Budapesten egy Habsburg főherceg vezetésével nem alakul kormány, amely vele már az érintkezést nem vette fel.

A szegedi kormány külpolitikai koncepciója: **Szerbiával való meg-egyezés; a románok ellen fordulás és a csehek ellen a lengyelekkel való meg-egyezés.**

Andrássy későbbi koncepciója: **összefogni ellenséges szomszédjainkkal szemben — ezeknek szom-**

szélyaival; vagyis a szerbek, románok hátában a bolgárokkal és olaszokkal; a csehek hátában a lengyelekkel és németekkel.

A szegedi koncepció és az Andrássy-féle egyezett abban, hogy mindegyik a lengyelekkel kereselt kapcsolatot. Ellenfétes volt ebben abban, hogy Andrássy a németekkel kereselt összeköttetést, míg a szegedi kormány a francia-angol orientáció mellett egy határozott antigermán irányt mutatott. Andrássy az olaszokkal kereselt kapcsolatokat, amint hogy ő volt mindig, aki már a világháború eleje óta az olaszokkal való meg-egyezést sürgette Bécsben s az olasz hadüzenetet megelőzendő, az állaluk kívánt osztrák területeket is hajlandó lett volna nekik átengedni. A szegedi kormány az olaszok helyett — akik akkor még a konferencia által is nekünk szánt

egyetlen lengeri kikötőnk: Finn-ét vették birtokukba — a szerbekkel való meg-egyezést lüzle ki célni. Egy **lengyel-magyar-jugoszláv blokk koncepciója lebegett a szegedi kormány előtt**, a győztes francia-angol hatalmak felé orientálódva. Andrássy koncepciója mögött a legitimizmus jegyében egy Habsburg-monarchia restaurációja kísértett.

A szegedi kormány koncepciója azért nem érvényesülhetett, mert a Habsburgista-monarchista-legitimista irányzat Budapesten elnyomta a szegedi kormányt és a szegedi gondolatot, amely három irányban esücsösödött ki: belső demokratikus-népies átalakulás; erős nemzeti (nem Habsburgista) hadsereg szervezése és lengyel-jugoszláv kapcsolatok létesítése a csehek és románokkal szemben, — francia-angol tájékozódásokkal.

A hajutazás üdülést, pihenést, szórakozást nyújt

A MFTR sokféle járatain hosszabb-rövidebb, egész- és fél-napos hajókirándulások és párórás üdítő hajóséták tehetők.

Kirándulásokra a Budapest—Esztergom között közlekedő hajók alkalmasak.

Hajósétákra a Margitszigetre, Pünkösdfürdőbe való utazásra a budapesti hajójáratok Szent Gellért-tér—Margitsziget—Pünkösdfürdő között szolgálnak.

Igen olcsó menetdíjak

A helyihajókon hétköznap délelőtt 6 személyes családjeggy (2 felnőtt, 4 gyermek) egyszeri menetre 80 fillér. Többórás kellemes hajóséta.

Üdültesse gyermekét a pormentes, napsugaras Dunán!

hány évére a Habsburg-gondolat nyomta bélyegét és okozott helyrehozhatatlanul káros hatásokat. Még később se tudott egy határozott, bátor gesztussal a magyar kormány (Bethlen) kibontakozni a most már Ottó-féle monarchistalegitimista gondolatból s ez az áltálszó határozatlanság (kikapcsolás) lehetetlenné tett minden komoly és határozottabb irányt, (belgrádi tapogatózások), holott hovatovább mindenki előtt szemmel látható lett, hogy az alkultscheszme — újabb és hatásosabb fogalmazásban — hatalmas erőre kapott Ausztriában is és a legitimista eszme mindenütt teljesen léjogosultságát veszítette.

A kisantant jó másfél évtizedig megélt abból, hogy ennek az eszmének ellenállt és a látszólagos támaszponttal: Magyarországgal szemben óriási külső segítségeket kapott. Ausztria az eszével való nem is komoly kacérokodását bőségesen kamatoztatta mindenfelől (Franciaország, Olaszország, Népszövetség); míg mi, akiknek a legkevesebb érdeke lehetett az eszme mellett állni, csak rendkívül káros hatásait nyögtük s amellel állandó megbízhatatlanság látszatát is keltettük mindenütt, nemesak ellenségeinknél, de még barátainknál is.

Csak a Gömbös-kormányval bontakozott ki ebből a gondolatból s annak tétova kétszínű kezeléséből a magyar külpolitika. Ekkor azonban már mindenütt kész helyzetet talált s új orientációra, főképp szabad eszelekvésre már alig nyílt mód és alkalom.

Az olasz külpolitika ismerte fel legelőbb (1926.) azt a saját érdekei szerint való szükségességet, hogy egy magyar-jugoszláv kapcsolatnak elejét vegye. Az olasz hatalom támogatásáért nemesak fel kellett adnunk a Belgráddal való meg egyezést, de a horvát önállósági törekvések támogatásának látszatát is magunkra vontuk Belgrádban.

A marseillesi ügyben ugyan Itália védelmünkre állott — hiszen ő tudta legjobban, hogy semmi részünk abban nem lehetett — de a magyar-jugoszláv viszony — eszehek és románok igen nagy öröme — teljesen elmérgesedett. Szinte tragikusnak lehetne mondani azt a helyzetet, ha nem magunk szorítottuk volna önmagunkat ebbe a helyzetbe — hogy éppen Gömbös Gyula, aki a szegedi hármis koncepció és főképp a szegedi külpolitikai gondolat jegyében állott — akit éppen ezért olasz részről állandóan jugoszlávbarátság féltékeny gyanuja vetett körül — a marseillesi ügy miatt szinte beleszorult az olasz és később a német orientációba s a szerbekkel nem tudta felvenni a rég óhajtott kapcsolatokat.

Visszont az abesszin-háború előtt és alatt már az olasz érdekek is megkívánta, hogy Magyarország Szerbia felé barátságos arculattal forduljon. Ujabbán Berlinnek is ez az érdeke s így a két barát nagy hatalomnak érdekei ezen a ponton összeválnak azzal a kezdetől fogva jól felállított magyar koncepcióval, hogy a három — a szentistváni birodalomból területet nyert — állam közül eggyel — sok okból éppen Szerbiával — meg kell találni a megértést.

Mint hogy közben ugyancsak Gömbös Lengyelországgal is fel tudta venni az ősi baráti kapcsolatokat, ma már semmi sem állhat útjába annak, hogy egy **lengyel-magyar-jugoszláv blokk** alakulhasson

ki. Nem szükséges ennek a bloknak előnyeit kiemelni. Egy pillantás a lérképre, meggyőzhet minket arról, hogy a mai Európát észak-déli irányban Dániától szinte Afrikáig átszelő német-olasz hatalmas blokk és Oroszország között, szinte világérdék — de mindenesetre európai érdek — a **közbeeső államok természetes sávjának összefogása: egy lengyel-magyar-jugoszláv blokk**, amely észak felé a Balti államokkal (Lett—Észt—Finnország) dél felé elsősorban Bulgáriával (de esetleg tovább, az egyébként is olasz érdekkörbe eső Albániával, sőt talán Görögországgal is) kiegészíthető.

Ez a **lengyel-magyar-jugoszláv blokk** baráti viszonyt tarthat fenn — a kölcsönös érdekek is erre mutatnak, — a szomszédos Itáliával és a Német-Birodalommal; viszont

semmi sem zárja ki, hogy ugyancsak jóviszonyt tarthasson a nyugati francia-angol antanttal, amellyel érdekei nemesak sehol nem ütköznek, sőt nem zárható ki, hogy adandó alkalommal a jövőben — **éppen ellensúlyi helyzetüknél fogva** — az angol-francia külpolitikai koncepcióban barátságos szerepünk ne lehessen. Lengyelországban és Jugoszláviában ennek igen jó előzményei is vannak.

Eppen ez az ellensúlyi helyzet adja meg ezeknek az államoknak — s még inkább egy ilyen szorosabb kapcsolatban álló államcsoportnak — azt a különös helyzeti energiát, mely a blokk létrehozását elsőrendű szükségessé teszi; mégpedig nemesak a résztvevők részére, de egyúttal az egész Európa részére is.

Ennek a bloknak létrejöttéhez a legelső és elengedhetetlen szükségesség: a geográfiailag adott, történetileg beigazolt — s másfélszáz év óta csak átmenetileg megszünt — **ősi, közös lengyel-magyar határok visszaállítása** — a Kárpátok gerincén.

Ez lehet ma — egészen a cél eléréséig — a magyar külpolitika legelsőrendű célja; amelynek szolgálataiba minden nemzeti erőt be kell állítani, egyúttal minden más célt és érdeket — ha egyik-másikat csak átmenetileg is — alá kell rendelni. Annál is inkább, mert nem szorul bővebb magyarázatra, hogy egy erős magyar-lengyel-jugoszláv blokk már önmagában is megoldásokat jelentene Erdély felé is. (y. s.)

A Szálasi párt házbére

A lapok élénken kommentálták, hogy a Szálasi párt nem tudja a házbér költségeit fizetni. Az Andrássy-úti 60. számú házról van szó, amelynek a tulajdonosa a pesti izraelita hitközség, jövedelmét azonban Permuttel Izsák festőművész özvegye és leánya Achmed Mirza perzsa herceg felesége élvezi. Perelni fognak, káruk 40.000 pengő.

A híradás bennünket először azért lepett meg, mert eddig úgy volt, hogy a mozgalomnak rendkívül sok a pénze, legalább is a fővárosi sajtó élénken kommentálta ezt a kérdést.

Most a fővárosi sajtó cáfolatot kapott, még pedig helyreigazító nyilatkozat formájában. A nyilatkozatot szöszterint közreadjuk:

„Valótlan, hogy a Nemzeti Szocialista Párt Hungarista Mozgalom hónapok óta adós a házbérrel.

Valótlan, hogy a pártot bérhatalék megfizetésére akár egy ízben is felszólítottam volna.

Valótlan, hogy a közleményben számbaadott nyilatkozatot meglettem volna.

Valótlan, hogy 40.000 pengő károm lett volna.

Tisztelettel: özv. Achmed Ali Mirza hercegné.

A kéményseprés ipari hitbizomány

Ha ipari hitbizományról van szó, akkor elsősorban jönnek számba a kéményseprő mesteri koncessziók.

Dacára, hogy tűzoltóságunk van, dacára, hogy a kéményseprés tűzrendészeti közérdek, mégis a kéményseprés megtagadták a magánvállalkozások keretében.

Engedélyhez van kötve, a hatóság körzetenként jelöli ki működési körüket, külön adományozás a kéményseprő mesteri megbízatalás megadása. Fontos családi hitbizo-

mány, amellelt rendkívül jól jövedelmező, mert sok a kémény, s a kéményt tisztítani kell.

A lapokban végig olvastuk azokat a rendkívüli eseményeket, amelyek a főváros kéményseprő mesteri körzeteinek adományozása körül lefolytak s amelyeket végeredményben az iparügyminiszter döntött el. Hát a mi nézetünk az, hogy ezt a feladatot a magyar tűzoltóság érdekében legjobb volna a tűzoltóság kezébe adni.

A balmazújvárosi nagy kérdés

Hozzászóllás végett közöljük ezt a cikket

Élénk támadásban volt része Filep Sándor ref. lelkész hitoklató-
nak, aki Balmazújvároson, Hajdu
megyében, a Semesy-birtokkal kap-
csolatban kisbérleti szövetkezeteket
akart megvalósítani. Kapott egy le-
velet Kisfaludy Árpád jóságigaz-
gatótól. A levél szó szerint a kö-
vetkezőképen hangzik:

Dr. Semesy László gróf uradal-
mainak jóságigazgatója. 1227/1938.

Kelt: 1938. év július hó 5-én.

Nagytisztelétű Filep Sándor

Lelkész Úrnak,

Balmazújváros.

A hozzám intézett, m. hó 29-én
kelt levelét ma kézhez véve, arra
a következőket válaszolom. —
Semmiféle beleszólásom nincsen,
hogy Nagytisztelétű Lelkész Ur

mikor, mimódon, milyen célra, ki
nek a megbízásából vállalon föld-
bérletiszövetkezet alakítását. A ve-
zetésem alatt álló uradalom a
múltban, már számtalan kísérleti
társaságot alakított, még pedig si-
keresen, mert azok jól működtek.
Ezen kísérletek alakításához az
uradalom kebelében meg vannak
az ehhez értő szakembereink is.
Mint hogy azonban az uradalom
utolsó négy évben csaknem 4800
kh. területen nyújtott alkalmat a
kísérleti rendszer fejlesztésére és
létrehozására itt Balmazújvároson
(Görög tanya, Nagytanya és Virá-
goskút) oly egyénnek való eladása
által, ki maga nem gazdálkodik,
sőt csak kis hasznóbérlők megél-
hetését biztosítja, ezen indokból

és oly okokból, mely a tulajdonos-
nak intern ügye, nem alakítható
újabb kis hasznóbérlőket. De ha
mégis kis hasznóbérlők céljaira
leszakítana is valami területet a
a tulajdonos, ez esetben sem for-
dulna idegen és még ki nem pró-
bált szakértő ily irányú működésé-
re, mert ez esetben az uradalom
maga adná ki területeit kis hasznóbérlőknek, már azért is, mert ed-
dig sem folyamodott idegenek se-
gítségére s ily irányú segítséget
nem is nélkülözött.

A magántulajdont a jelenleg
fennálló rendelkezések elismerik.
Erre támaszkodva tiltakozom
Nagytisztelétű Lelkész Ur föld-
osztó látszatát keltő tevékenysége
ellen. Nagytisztelétű Lelkész Ur a
saját tulajdonát képező föld hasz-
nosítása végett természetesen joga-
san alakít kis hasznóbérlő szövet-
kezet s ily irányú hangulatkelte-
si munkálkodása ellen nem is le-
het természetesen az uradalom ve-
zetőségének kifogása. Nagytiszte-
letű Lelkész Ur levélbeli kívánsá-
gára közlöm, hogy az el nem adott
területek egy részét az uradalom
valószínűleg felesékekkel fogja
hasznosítani.

Teljes tisztelettel:

Kisfaludy Árpád jóságigazgató

Erre a levélre ifj. Varga Antal
Balmazújvároson reflexiókat fű-
zött. Ezeket a reflexiókat szó sze-
rint leközljük:

1. A jóságigazgató úr azt állítja,
hogy »az uradalom a múltban már
számtalan kisbérleti társaságot ala-
kított, mégpedig igen sikeresen,
mert azok jól működtek.« En csak
azt kérdelem, hogy miért szüntek
meg, ha olyan jól működtek, ki-
nek és milyen érdekében szüntek
meg.

2. Szerénytelenség azt állítani,
hogy az uradalom a csaknem 4800
kh. területét csak azért adta el a
TÉBE nyugdíjpénztárnak, hogy ez
által kis hasznóbérlőkön segítsen.
Mi itt úgy tudjuk, hogy nem is
volt rá más vevő.

3. Indokolatlan és bántó a jó-
szágigazgató úr levelének az a ré-
sze, melyben Filep lelkész urat a
magántulajdon tiszteletbentartásá-
ra látszik kioktatni s amelyben a
lelkész úrnak a mi szemünkben
emberbaráti, önzellen, szociális fá-
radozását »földosztó látszatát kel-
tő tevékenységnek« minősíti. Mind
azok, akik ismerik Filep lelkész úr
tántoríthatatlanul jobboldali-, ke-
resztény-, nemzeti-világágnézetét, til-
takozunk a jóságigazgató úr gya-
musítás és megbélyegzés látszatát
keltő levélbeli megállapítás ellen.

Vagy ilyen a felfogása a jószágigazgató úrnak a kormányzatról is és mindannyiunkról, akik törvényes formában minden módot igyekszünk megragadni, hogy szellemi, erkölcsi és anyagi eszközökkel, szerény erőnkhez mérten felemeljük inséges, szerencsétlen, pusztulásba sodródó népünket az elesettségből, a reménytelenségből és hogy módot keresünk arra, hogy az Ön által is kárhözváltott szélsőségtől megmentsük?

4. Nem szerencsés az a gúny sem, amit elolvastam ki lehet érezni azon a helyen, ahol a Filep lelkész úr saját tulajdonát képező földjéről szól. Gúnynak vehető, hisz tudja azt jól a jószágigazgató úr, hogy a református hitoktató lelkészek nem igen rendelkeznek annyi saját birtokkal, amin hangulatkeltés céljából «kibérlőszövetkezettel» alkíthatnának. Viszont a földhiány nem bűn, sem nem szegény, hanem kellemetlen állapot.

Végül a tényállást is feltárjuk, hogy Balmazújvároson 45.000 holdnyi föld van. Kétharmada nagy és középbirtok, a 16.000 lakosú község külterületi része nincstelen nap-számos, törpebirtokos.

Drága a világitó házzszámítábla

Sok baj van Budapesten a drága világitó házzszámítábla miatt. A tanács megállapítása szerint egy táblaért 52.50 pengőt kell fizetni. Még ehhez hozzájárul, hogy a felszerelési költség is a háztulajdonos terhelé. Ez a költség kapcsolási távolság szerint 25-40 pengőt tesz ki.

Azt mondják, hogy a számtáblaért követelt összeg minden képzethez felülmúlóan magas, mert egy ilyen »szabványos« tábla önköltségi ára — tömeggyártás mellett — alig több, mint 4-5 pengő.

E kérdés kapcsán egyik háztulajdonos panasszal fordult a közgazgatási bírósághoz, hogy a bíróság szakértői és árelemző bizottságok útján állapítsa meg egy ilyen »szabványos« házzszámítábla-nak a reális értékét. Kérte, kötelezze a bíróság arra, hogy a tábla-egységárát méltányosan, a valóságos értéknek megfelelően szabja meg.

Nézetünk szerint a közgazgatási bíróság hatásköre ebben a kérdésben fennáll és érdeklődéssel várjuk a közgazgatási bíróság döntését.

A cseh határörvidékből okuljunk

Csehszlovákia Pozsonytól Téesőig határörvidéket állított be, 64 telepelt és többszáz csehszlovák birtokot. Így akart a magyarság közé beékelődni. Ez a határörvidék sok magyart tett hontalanná, akik egyes régi magyar városokban, mint proletár húzódtak meg. Sajnos ezek a városok ma csehszlovák városok.

Burgenlandban hasonlóképpen határörvidék lesz a hirdások szerint. Mindez mégis csak azt követeli, hogy mi is elismerjük a határmenti telepítés jelentőségét, amit Matolcsy Mátyás hirdel. Talán a 12-ik órában vagyunk.

A tiszántúli ref. püspök választása

Levél a szerkesztőséghez

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Mint lapjának olvasója, engedje meg, hogy hozzászóljak a tiszántúli ref. püspök-választás kérdéséhez, mert mint látom, legnagyobb ref. egyházkerületünk dolgait a lap élénken nyilvántartja.

Kétségtelen, hogy a mai időkben a püspöki székre kiváló értéket kell beállítani. S az egyházkerület lényegesen nem szűkölködött ilyen értékekben, különösen ha hozzávesszük még Harsányi Pál mellé Soltész Elemér volt nagybányai lelkész, tábori püspököt is. Megértem azt is, hogy nem a papi jelölt mellett történt állásfoglalás, hanem a kálvinista társadalom egyik legtudományosabban képzett tagja, Révész Imre mellett, aki a legnagyobb kálvinista egyházkerület püspöki tekintélyét tudományánál fogva is méltóképpen fogja reprezentálni, szóval versenyképes lesz nagyérdemű pesti püspökünk, Ravasz László mellett is.

Kétségtelen, hogy Révész Imre püspökségét mindenkinek elő kell segíteni. Ő felállította a maga véleményét, amelyekre nézve azt nyilatkozom, hogy ezek a követelmények az én meggyőződésem szerint sok tekintetben helytállóak. Különösen a politikai és a közigazgatási befolyás kiküszöbölése és az egyházkerület békés együttműködése érdekében tett kijelentések. Ha Révész Imre tekintélye súlyánál fogva ezt az álláspontot a hatalom képviselőivel szemben is biztosítja, lehet, hogy egy ideig idegkimerítő vélemény-eltolódások állhatnak be számára, de az egyház érdekeit határozottan szolgálja fogja.

Az ellen sincs kifogásom, hogy nem híve az episcopális rendszernek s visszatér régi superintendensi álláspontjához, ez helyes. A jelekből ítélve erős kezű püspök lesz a tiszántúli ref. egyházkerületnek, tekintélyt tartani tudó férfi kerül oda Révész Imre személyében.

Mégis bizonyos véleményemet sem hallgathatom el. A tiszántúli egyházkerület püspökének lenni nagy dolog. Az állás tisztességét jelent, ha nem is méltóságot, a legelső magyar kálvinista papi tisztességet. Szerettem volna, ha Révész Imre habozása nem jött volna nyilvánosságra és nem tört volna meg az a történelmi elv, hogy ezért a tisztességért mindenki küzd, dolgozik, fárad, senkinek sem kell ezt a tisztességet magától esetleg ellaszítani.

De a tiszántúli egyházkerület püspöke nemcsak igazgatást vezető, hanem fontos vagyoni és vagyoni felügyeleti kérdések megoldása is fut össze kezében a paritás elvének megfelelő alkalmazása mellett. Intézményeket kell kormányozni, amely intézmények a mai mostoha idők mellett bajban és veszedelemben vannak. A történelmi idők is olyanok, hogy a kálvinista egyház s annak lelkészei új hivatás előtt állanak. Megfelelő átalakulás szükséges s erre nézve nézetem szerint az ilyen program megvalósítására a 3 és fél esztendő kevés.

Amit még meg kell mondanom, különösen fontos az, hogy az egyházkerület püspöke ne függjön a kultusz kormányától. A mi egyházi vezéreinknek ugyanis épp az az

előnyös helyzete a katolikus püspökkel szemben, hogy nem függenek a vallásstudományi alap útján a kultusz-kormánytól. Nézetem szerint tehát Révész Imrénak az egyetemi katedrától végleg meg kell válnia, mert az egyetemi tanár a kormány kezében van s még csak halvány árnyéka sem jelentkezhetik annak a ténynek, hogy a tiszántúli egyházkerület püspökének életsorsa egy egyetemi tanári tisztség révén, bármilyen formában a kultusz-kormány kezében is lehet. Idevonatközölg adataim homályosak, lehet, hogy ez a fellevés nem helytálló, de meg kellett mondanom.

Végül legyen szabad azt is mondanom, hogy mit várunk mi a tiszántúli egyházkerület püspökétől. **Szeretet lakozzék benne, emberszerelem, kollégális szeretet, egyház-szeretet.** Legyen az ajlaja nyitva mindenki előtt s fölényt — még ha az magasabb szellemi kvalitásokban nyilvánul is meg — ne érezzen egyetlen-egy egyháztag sem, egyetlen-egy pap sem, sem egyetlen-egy eklézsia sem. A püspökben lássa mindenki segítő társát, hogy bizalommal forduljon hozzá. Ez volt a Baltazár érdeme, s ez volt a Kiss Aron érdeme s ez volt a Balogh Péter és Szoboszlay István érdeme is.

Amit mi még feltétlenül kívánunk a tiszántúli egyházkerület püspökétől, az a gerinces közéleti magatartás. Ne tartozzon politikai pártokhoz, álljon pártok felett, ne szolgálja a világ hatalmasságokat, szerezzen érvényt a törvénynek s az egyházi életben az alkotmányos rendet biztosítsa.

S végül volna egy harmadik kívánalmunk is, ami a kollégális szeretetből folyik. Paptársait erősítse, a kálvinista egyház küzdő vezetőivé nevelje, ily irányú tevékenységüket fokozza. A kálvinista egyház nem a kiválasztottak egyháza csupán, hanem az elhagyott magyar nép egyháza. A papnak, a falusi papnak a nép édes atyjának kell lennie. Az a szeretetteljes viszony, amely szükséges a nép és a pap között, az legyen biztosítva. A magyar falvakban ne csak imádkozó lelkeket találjunk, a mai nagy szenvedések közepette, hanem az egyházért buzgó, az egyházért dolgozó igaz, egyenes magyar lelkeket. A kálvinista papság népevelő feladatát különösen fokozni kell a mai időkben, amikor lehet, hogy világeszmék miatt átalakulások előtt állunk.

Köszönöm, hogy ezt a hosszú cikket közléteszik.

Egy olvasója.

Matolcsy Mátyás a szélsőjobb oldalról

Matolcsy Mátyás a szélsőjobb oldalról a »Magyar Élet« című lapjában a következőket írta: Egyik politikai formáció az úgynevezett szélsőjobb oldal, amely a teljes rendszerváltozás harcosa. Itt azonban szomorúan kell megállapítani, hogy a mozgalom erősödését, fejlődését rendkívüli mértékben hátráltatja a sokféle frakció, amelyek közül mind az — Festetics, Pálffy, Szálasi, Széchenyi stb. — amely feudális kapcsolatot tartalmaz, nem lehet őszinte harcosa a rendszerváltozásnak, mert Magyarországon a rendszerváltozás elsősorban épp a nagybirtok érdekeit sérti.

A feudális kapcsolatok mellett az említett frakciók másik rendkívüli hibája, hogy magába gyűjtötte a politikai élet naivait és tehetségtelen akarnokjait, akik a mozgalmat a komoly munkás és polgári

tömegek előtt ellenszenvenessé teszik, nemkülönben sok helyen a társadalom söpredéke vett részt úttörőként a mozgalom terjesztésében, lejárta vele teljesen a jobb oldali gondolatot.

A jobb oldali mozgalom másik hibája, hogy a szívós, kitartó munka helyett erősen dominál benne a hangulat, ami a társadalom könnyű fajsúlyú részét rövid hónapok alatt csaknem valamennyi frakció párhelyiségén át hajlítja.

A hibák felsorolása azért szükséges, hogy a jövő szempontjából netyenesen ítéljünk.

Mindezekről eltekintve az ország közvéleménye a jobb oldali mozgalmak felé fordult. Helyesebb azonban az a megállapítás, hogy a közvélemény elfordult a jelenlegi rendszertől, mert abban a magyar sorskérdések megoldását nem látja biztosítva.

Szudéta német pontok

A szudéta német párt a múlt hetekben közzétette követeléseit pontozatokban. Ezeket a pontozatokat lehozta annakidején a sajtó. Mi ezekkel részletesebben foglalkozni nem kívánunk.

Maga a követelés egyrészt a jogegyenlőség és az egyenjogúság elvén nyugszik. Másrészt demokratikus álláspont érvényesülését kívánja. Határozottan Svájcot akar létesíteni Csehországból.

Megoldja a törvényhozó hatalmat a nemzetgyűlés és a népképviselői hatalmak között. A par-

lamentáris rendszert voltaképpen áttörte, mert az egyes népképviselők elnökeit a kormányban tagokul tekintik ezek olyan állandó miniszterek lennének.

Az állami költségvetés tekintetében a kvóta rendszert hozza be, ami közös ügyekre nézve nálunk Ausztriával való kapcsolatunk esetén volt.

De jóvátételt is kíván azon károkért, amelyek a földreform ügy, az iskola ügy s a főiskolák és bankok szanálása kapcsán érhetett az önkormányzati részeket.

KÖZGAZDASÁG

Megjelent a mezőgazdasági érdekképviseletek reformjáról szóló rendelet

A hivatalos lap fontos rendeletet közöl a mezőgazdasági bizottságok megalakításáról, a mezőgazdasági kamarák feladatkörének új alapokra helyezéséről.

A rendelet értelmében meg kell alakítani a községi és a városi mezőgazdasági bizottságokat, amelyek mint törvényes mezőgazdasági szervezetek működnek s e minőségükben a közigazgatási hatóságokhoz és közhivatalokhoz a mezőgazdaságot érintő ügyekben jogosítva vannak megkereséseket intézni és javaslatokat előterjeszteni. A bizottság szervei a közgyűlés, elnök, alelnök és jegyző.

Ezen kívül meg kell alakítani a járási, vármegyei mezőgazdasági bizottságokat, melynek a közgyűlés, intézőtanács és szakosztályokon kívül, elnök, alelnök és jegyző a szervei. Minden bizottság köteles év végén, kifejtett működéséről az illetékes mezőgazdasági kamarának jelentést tenni.

A rendelet intézkedik a mezőgazdasági kamarákról és kötelezi őket, hogy alapszabályokat alkotásukkal s évenként legalább két közgyűlést tartsanak.

A rendelet július 19-én már életbe is lépett.

Kedvező áron rozsvetőmagot oszt ki a kormány

A földművelésügyi minisztérium a búzavetőmag akcióhoz hasonlóan 120 wagon rozs vetőmag kiosztását tervezi.

Az igényléseket a nagy gazdaságok közvetlenül a növényvetelmi hivatalnál, a kistermelők pedig az illetékes gazdasági felügyelőségek-

nél jelenthetik be, legkésőbb augusztus hó 10-ig.

A minisztérium a vetőmag felárát és fuvar költségét magára vállalja, sőt ha vasúton nem kell szállítani, a tőzsdei árból métermázsánként 1 pengőt megtérít.

Új rend a tejkérdésben

A tejjáállatokkal az elmúlt napokban értesítette a földművelésügyi minisztérium, hogy a budapesti ellátás eddigi rendjén változatlan akar. Ezt úgy kívánja megoldani, hogy a Budapestre irányuló tej felhozatalát egy szerv kezébe akarja tenni. Ez a szerv állapotodnék meg a gazdákkal és osztaná el a tejet a már meglévő tejjáállatok között. Közülük továbbá a minisztérium a vállalatokkal, hogy a jövőre nézve a jelenlegi fogyasztási árból csak 10 fillér árkülönbözetet engedélyez számukra. Ez azt jelenti, hogy a 30 filléres fogyasztási árból 10 fillér a vállalatoké, 2 fillér a vajértékesítés és az ellenőrzés céljait szolgálja, sőt ebből az

összegekből tartalékolni fognak bizonyos részt. A fennmaradó 18 fillér pedig a gazdáknak jut a jelenlegi 16,5 filléres árral szemben. Ez a felosztás a jelenleginél jobb, bár még ennél az árnál sincs a gazdának haszna.

Kivánatosnak tartja a minisztérium, hogy a budapesti tejjáállatok barátságos úton egyezzenek meg az O. M. T. K.-val a tejmenyiség felosztása ügyében.

Amennyiben a tejjáállatok augusztus 15-ig egymással barátságosan meg nem egyeznek, az új rendet a földművelésügyi minisztérium akkor is életbelépteti.

A magyar háziipar egységes kérdése

A magyar háziiparról a mérleg ebben az évben nem kedvező. Azok, akik a kérdéssel foglalkoznak, beható tanácskozás után arra az álláspontra jutottak, hogy ennek a világ piaci helyzeten kívül más oka is van. Nevezetesen az, hogy több nagyvállalkozó önálló szervezetet létesített, árrontást csinált s a reális árnál olcsóbban értékesítette külföldön a magyar kézimunkát.

E miatt a jövőben közösen fogják lebonyolítani a háziipari cikkeket, főleg a kézimunkák kivitelét. Az Országos Magyar Népművészeti Társulatot bízzák meg ezzel a munkával.

Megrendszabályozzák a cégeket is, hogy ne használják ki a helyzetet a munkát készítőkhöz szemben, mert azok nyilvánvalóan nem kapják meg munkájuk ellenértékét.

KÜLÖNLEGES BIZTOSÍTÁS

Sok mindenre lehet biztosítási rendjén magukat az embereknek biztosítani. Így egy francia színész nő ékszerekkel díszített kalapját arra az esetre biztosította, ha Amerikába utaztában a szél lefújja fejéről.

A magyar munkások javaslata a munka és a fermelés számára

Irták: Kovács Imre és Tóth Nándor

Kivonat egy tervezetből.

A magyar útra az fog tudni helyesen rámutatni, aki nem a gyűlöletből indult ki! — mert az az igazságot fogja szolgálni! Az igazságkeresésnek pedig a szeretet a bősége — fajtánk szeretele. — amely azt parancsolja, hogy olyan magyar élet megteremtésére kell küzdenünk, amelyben megérti egymást minden magyar, akinek ez a haza ad kenyeret, megélhetést!

Mi nemzeti alapon álló magyar dolgozók ezt akarjuk, amikor a nép-nemzetet alkotó dolgozó társadalmat ki akarjuk emelni abból az elesettségből, amibe a múlt rendszer gazdasági politikája süllyesztette.

A magyar nép útját járjuk és hirdeljük, mint mozgalmunk alapvetését, hogy: **aki él, annak kötelessége dolgozni, aki pedig dolgozik, annak joga van élni!**

Munkanélküli jövedelmeket nem ismerünk el, különösképpen nem tartjuk helyesnek azt a mai helyzetet, amelyben mamul-jövedelmel élvezők ezrei a tengődők millióival néznek farkasszemet.

Cselekedeteket várunk és követelünk! Olyan magyar szívvel véghezvitt cselekedeteket, amelyek kiemeljék a milliókat a szegényteljes tengődésből arra a színvonalra, amely a dolgozókat méltán megilleti.

A magyar jövő szilárd és igazságos megalapozását követeljük! Azét a jövőét, amely a munka szerszámainak zenéje mellett forr, épül és formálódik. A mi jövőnkét, akik verejtékezünk a műhelyekben, izzadunk a szántóföldeken és aktákat gyártunk az irodában. Ez a jövő a miénk hamisítatlanul, az egész egységes nemzeté: a dolgozó magyarságé! A miénk első sorban, akik részesei vagyunk a természetnek és ezért megkivánhatjuk, hogy munkánk arányában részesítsenek bennünket a természet javak jövedelméből. Ezért nem lehetnek az egyik oldalon mamul jövedelmeket élvező álláshalmozók a másikon pedig a napi kenyéradagot megkeresni sem tudó nemzetlársak.

Felvetődik tehát a kérdés:

Van-e kivezető út a mai helyzetből?

Van!... A munkánál: a munkaidő szabályozása, vagyis a meglévő munkakalkalmak egyenlő arányú elosztása a dolgozók között. Intézményes rendezése továbbá annak a kérdésnek, hogy a munka hasznából ne csak a vállalkozók részesüljenek, hanem a dolgozók is, amely föltétlenül be fog következni a munkaidő szabályozása következtében, midőn a munkanélküli tömegek keresethez júlva — a családi munkabér által — visszanyerik fogyasztóképességüket és több élelmiszert, áruvá lesz szükség, ami pedig megint csak újabb munkakalkalmak teremtetéséhez vezet.

A munkabérnél: megvalósítani, törvényesíteni kell a létező minimumot biztosító családi munkabér rendszert, (de nem a családi munkabér-pótlékot!) hogy a dolgozó emberi életet élhessen családjával együtt azért, hogy keresete családját, illetve eltarthatjait szükségle-

tével egyenes arányban növekedjék.

Szabad-e beleavatkozni évégből a termelés rendjébe? Szabad-e szabályozni a munkaidőt és szabad-e, lehet-e kötelezővé tenni a dolgozók becsületesebb megélhetését biztosító családi munkabér-rendszert?

Nemcsak szabad, de kötelessége is az államnak az ügyemránya beavatkozása, mert a mai állapotok helyett csak úgy tudja megteremtteni azt az új rendszert, amelynek fő jellemvonása:

irányított munka és termelés!

Ez az új rendszer a munkánál abból áll, hogy ellentétben az eddigi lérvizonyokkal, amelyek csak a szükség munkát jutalmazták, ebben az új rendszerben meg kell, hogy kezdődjön a föbbletmunka fokozatos jutalmazása is, úgy az iparban, mint a mezőgazdasági termelésben! Valódi szociális, népi reformoknak kell tehát megvalósulni. Ezeket a reformokat azonban komoly, becsületes szándékkal kell megkezdeni, olyannal, amely a munka nagy értékének megértésén és megbecsülésén alapul.

Akkor azonban, amikor új rendszer kialakításáról beszélünk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk a meglévőt sem, de igyekeznünk kell ezt olyan nagyobb megrázkódtatások nélküli gyors és fokozatos átalakításon keresztül vinni, hogy az a termelésre és a munka ütemére ne gyakoroljon esetleg károsan ható befolyást.

A mai és az új rendszer közé tehát egy átmeneti időnek kell ékeződni. Ennek az anyagi és erkölcsi erőgyűjtéshez szükséges átmeneti időnek azonban gazdaságpolitikai szempontból csak akkor van a dolgozó társadalom érdekeire nézve jelentősége, ha utána a termelés eredményéből mindenki, aki a termelés munkájában résztvevett nem egyenlően részesedik, — mert ez megvalósíthatatlan kommunista utópia, — hanem szolgáltatott munkájának megállapítandó mennyisége és minőségi értéke arányában.

Munka és munkabér.

Akik ismerik a mai rendszer munkapolitikáját, azok azzal is tisztában vannak, hogy eddig a munkabér megállapítás milyen egyoldalúlag történt. Tudják nagyon jól, hogy ez főként a tőke érdekét szolgálta.

Mi ezzel szemben a munkabéreknek többoldali szempontból való megállapítását akarjuk. Egyik ilyen főszempont a dolgozók keresetéből élők számához van arányítva s mivel ezen egyének rendszerint egy családi közösségben élnek, ezen rendszer neve:

családi munkabér-rendszer

A munkaidő megállapítása.

A családfő munkabérének megállapításánál az első szó az orvosokat (embertan-ludósokat) illeti, mert nekik kell megállapítani a biológiai létminimumot, mely a családi munkabér minimumát képezi. Ennek megállapítása meglehetősen nagy és körülményes munka, de nem megoldhatatlan.

Amíg az eddigi külföldi rendszerek — melyeket a kormány most

le akar másolni — a munkabérre csak pótlékot adtak, ami egyetlen esetben sem volt elég a családtag életszükségletének fedezésére, addig családi munkabérrendszerben a családfő minden családtagja után megkapja a létminimumhoz szükséges bért. Ezen bérmegeállapítás azonban független a munkaadóktól, mert — megegyezően hangsúlyozzuk — azt az élettan tudósok állapítják meg és a létesítendő **bérszabályozó pénztár** fizeti.

A Bérszabályozó Pénztárnak fizetik a munkaadók a szakmai munkabért és a szorgalmi bért is ellenőrzés céljából, mert így mindenkor biztosítva van a dolgozó keresete.

A szakmai munkabért az érdekvépviseletek állapítják meg, figyelembevéve a szakmához szükséges képesítést és egyebet. Ehhez jön még a családi munkabér harmadik része a szorgalmi bér, melyet minden esetben a munkaadó és munkavállaló esetenként állapít meg.

A szorgalmi díjat minden levonás nélkül fizeti ki a Bérszabályozó Pénztár a munkavállalónak.

A szakmai munkabért az érdekvépviseletek a kebelükben lévő biológiai létminimuma szerint állapítják meg évenként és aszerint szabályozzák a munkaidőt is.

A szakmai munkabér tehát azon összeg, melyet a munkaadók, mint munkabér alapot a Bérszabályozó Pénztárba fizetnek be. Ennek országos végösszege egyenlő a biológiai létminimum országos összegével.

A Bérszabályozó Pénztár tehát ebből minden munkavállalónak csak a családjára eső biológiai létminimumot fizeti ki a szorgalmi bérnek levonása nélküli hozzáadásával.

Hess békés nyilatkozata

Hess Rudolf beszédét mondott egyik emlékünnepeken Klagenfurtban, ennek a beszédnek volt egy pár érdekes részlete, amelyet közlünk.

»Az Ausztriában esett bajtársak a német népi közösségért haltak meg. Ez a népi közösség csak azt kívánja a világtól, hogy ismerjék el az élethez való jogát. Ma sem gondol a német birodalom arra, hogy **idegen népeket erőszakkal bekebelezzen a német birodalomba, de egyetlen hozzátartozó németet sem akar elveszíteni.** Ausztriának a német birodalommal történt újraegyesülése következtében Európának egyetlen népét vagy országát sem érte semmiféle károsodás.

Az újpesti szennyvíz miatti panasz

Sokan panaszkodnak az újpesti szennyvíz miatt. Egyáltalán a Székesfehérvárosnak szerencsétlensége, hogy a Duna felső folyásánál vannak ipartelepei s közel van hozzá Újpest város.

Az újpesti szennyvizet levelező csatorna, amelyet nem vezettek be legalább 20-30 méterre a Duna sodrába, a part mentén hihetetlen mocskot szállít a Duna vizébe. A parti kővek ésszatnyanövények is büzt árasztana. Az Angyalföldi népe pedig ezt a Duna szakaszt strandolásra használja.

Kétségtelenül egészségi szempontból intézkedni kell. Újpest várost rendőrségi úton megfelelő eljárásokra kell kötelezni, a szabad Dunában való fürdést pedig ezen a vidéken el kell tiltani.

Nyílt levél

Nagyméltóságú Sztranyavszky Sándor M. Kir. Földművelésügyi Miniszter Urhoz!

Kegyelmes Uram!

Engedje meg nekem Kegyelmes Uram, hogy mint a földbirtokpolitikai ügyek legmagasabb irányítójához, ezúton forduljak Nagyméltóságodhoz és felhívjam figyelmét egy oly kirívó esetre, mely minden körülmények között a nyilvánosság elé kívánkozik. Előre leszögezni kívánom, hogy ez ügyben teljesen érdektelen vagyok, véletlenül jutott tudomásomra az eset s valami arra készlet, hogy ezt Nagyméltóságod tudomására hozzam, mert az az érzésem, hogy a Nagyméltóságod tudomásával ilyen dolgokat nem lehet ma Magyarországon megcsinálni.

Az eset a következő:

Egy gazdatiszt, aki keresztyén, magyar állampolgár, 31 éven keresztül volt gazdatiszt minőségben különböző nagybirtokokon és mint ilyen legtöbb helyen önállóan vezetett nagyobb gazdaságokat. E hosszú pályáján keresztül minden célja az volt, hogy tudását és tapasztalatait egyszer a saját javára is értékesíthesse. Hat évvel ezelőtől került végre abba a helyzetbe, hogy a Bihar megyei Álmosd községben egy 338 kat. holdnyi bérletet tudott kivenni s ebben a kis bér gazdaságban igyekezett gazdasági szaktudását most már a maga hasznára is gyümölcsösíteni. Ennek természetesen az ottani gazdák is hasznát vették, mert bizony sokat tanulhattak a nagy tapasztalattal bírelőtől. Hogy többet ne említsék, bevezette a környékben a tormatermesztést, ami ma a környék gazdáinak fő jövedelmi forrása.

Ez évben lejárt a bérleti szerződése és azt újabb 6 évre meghosszabbítottán, felterjesztették a vármegyei közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához — miután Álmosd községben a földreform már régen befejezést nyert. Álmosd község lakosai — érthetetlen okból — igényt jelentettek be a bérletre, minek következtében a bérleti szerződést albizottság nem hagyta jóvá. A bérlet ezt a határozatot megfellebbezte s most döntés végett Nagyméltóságod előtt fekszik az ügy. Mielőtt Nagyméltóságod ez ügyben döntene, mely tisztelettel felhívom figyelmét Nagyméltóságodnak az alábbiakra:

Mint fentebb jeleztem az álmosdiak — érthetetlen okból — támadták meg a szóbanforgó bérleti szerződést. Érthetetlen pedig a következők miatt: Az itt említett bérlet — mint a fentiekben is nyilván-

való — hivatásos gazda, mégpedig a legjavából. Ennek a bérletére igényt jelentenek be. Ugyanakkor Álmosd községben az ottani gyógyszerésznek minden további nélkül meghosszabítanak egy 280 kat. holdas haszonbérleti szerződését s azt jóvá is hagyják, holott a gyógyszerésznek ezenkívül ugyancsak Álmosd község határában egy 400 kat. holdas bérlete van. Szerintem egy aktív gyógyszerész semmi esetre sem tekinthető hivatásos gazdának, akinek ráadásul Bihar megye egyik legjobb menetelű gyógyszerészére képezi tulajdonát. Gyógyszertárához négy nagyközség tartozik: Álmosd, Bagamér, Kókád és Újléta. E négy nagyközségnek ez az egyetlen gyógyszerész. Ezenkívül a gyógyszerész úrnak 10 kat. hold szőlője és két cséplőgarnitúrája van, melyekkel még a községen kívül is folytat bérésplést. Mély tisztelettel kérdem tehát, ha már nem is hivatásos gazda a gyógyszerész úr, ilyen anyagi körülmények között rá van-e szorítva arra, hogy Álmosd község hivatásos gazdáitól elől 680 kat. holdat vonjon el és ő folytasson azon bér gazdálkodást? S ugyanakkor vegyenek el egy hivatásos gazdától egy bérletet? Tegyenek lehetővé egy egzisztenciát, mely több, mint egy negyedszázadon át gürccolt a más javáért attól a szándéktól vezérelve, hogy egyszer a maga gazdája is lehet? Nem! Ez lehetetlen. Ilyet Sztranyavszky Sándor földművelésügyi miniszter úr nem írhatja meg az országban, mert maga is gazda és jól tudja, hogy mit jelent ez! Ezért érthetetlen nekem ennek a szegény gazdának a kálváriája.

Próbáltam megmagyarázni magamnak, hogy mi okból igénylik az álmosdiak e hivatásos gazda bérletét és miért nem a gyógyszerész úrét. Vagy az lehet az oka, hogy a hivatásos gazda annyira rendbehozta a 6 év alatt e bérletet, hogy annak bírása ingerlőben hat a kisemberekre — de ez esetben nem érdemli meg az a bérlet, hogy elvegyék tőle a bérletet, vagy pedig az, hogy a gyógyszerész úrnak a veje vármegyei aljegyző Biharban és ismerve a paraszt ember mentalitását — nem mer újat húzni a vármegyével. De ezt már Nagyméltóságod döntse el s szent meggyőződésem, hogy Nagyméltóságod döntése föltétlenül igazságos lesz!

Debrecen, 1938. július hó 26-án.

Karsai Antal

Lloyd George és a csehkérdés

Érdekes a cseh kérdésben Lloyd George megjelent szenzációs nyilatkozata, amely figyelembe veendő a szudeta-németek követeléseit kapcsán. Azt mondja Lloyd George:

Amikor a kisebbségek ügyére került a sor, Benes 1919. május 20-án a békeértekezletnek az új államok sorsával foglalkozó bizottsága előtt a követeléseket ígérte:

a) arányos képviselői rendszer az összes kisebbségek számára tilkos szavazással;

b) állami iskolák az összes kisebbségek számára;

c) az összes nemzetiségek egyenlően részesednek a közhivatalokban;

d) vegyes bíróságok;

e) a helyi közigazgatás nyelve az illető terület többségének a nyelve lesz;

f) teljes válasszabadság és jogegyenlőség valamennyi felekezet számára;

g) a cseh hivatalos nyelv mellett

a német az ország második nyelve lesz;

Végül benes rendkívül szabadszellemű rendszert ígért, amely nagyon hasonlítani fog a svájci kormányzati rendszerhez.

Érdekes Lloyd George-nek azon nyilatkozata is, melyet a magyar kérdéstről ezzel kapcsolatban tett.

— Súlyos aggodalommal fogadtam — folytatja Lloyd George — a német- és magyarlakta területek bekebelezésére irányuló javaslatokat, mert ez az eljárás elért azoktól az elvektől, amelyeket az antant a háborúban hírdetett. E törekvéseket Benes történelmi, de főként gazdasági okokkal igazolta. Benes javaslatai annyira aggasztottak, hogy megkértem Smuts tábornokot, hogy budapesti látogatása után, ahová a Kun Béla-ügy elintézésére utazott, látogasson el Prágába, érdeklődjék a javaslatok hatása iránt és tegyen jelentést. Smuts tábornokot ugyancsak a legsúlyosabb aggodalmak gyötörték, s ezeknek őszintén kifejezést is adott, amidőn Masaryknál járt, akit figyelmeztetett mennyire nem kívánatos, ha a Dunától északra lakó igen nagyszámú tiszta magyar lakosságot Csehországba bekebeleznek be. Smuts tábornok jelentése szerint Masaryk igazat adott neki és bevallotta, hogy ő sokkal szívesebben lemondana a magyar területekről és visszavonná a cseh határt északra, úgyhogy az az egész néprajzilag magyar terület Magyarországra maradjon. Pusztán cserébe igényelne egy keskeny magyar földszívet összekötésül Pozsonnyal, amelyet Bratislavának neveztek el a csehek. Smuts tábornok a leghatározottabban azt ajánlotta, hogy fogadjuk el az ajánlatot, mert az új államra, amelynek már úgyszólván többmillió német lakosa lesz, ennek a négy-öttszáz ezer magyarnak a bekebelezése nagyon komoly hátrány lenne, eltekintve attól hogy ez az eljárás súlyosan sértené a nemzeti-ségi elvet.

Lloyd George-nál csak az a baj, hogy utólag látja be minő hibákat követett el.

A párisi látogatás rendezése körüli félszezségek

Az angol királyi pár sikerült párisi látogatása után a francia sajtó foglalkozik egyes félszezségeivel a rendezésnek. Ezek közé tartozik a két ágy is. Az angol királyt a Napóleon ágyába, az angol királynét pedig Mária Antoinette ágyába fektették. Kétségtelenül igen bizarr dolog volt. Nem is lehet valami kellemes, amint hogy nem érzi jól magát az ember, ha egy általa nem ismert elhunyt lakásában alszik, akkor sem.

No de hát a franciák tudják mit csinálnak. Mindenesetre kedvesség akart ebben megnyilvánulni s arra, hogy milyen hatást értek el ezzel, az angol királyi pár volna hivatalos nyilatkozó. Azonban ők nem igen fognak erről a kérdéstről már csak tapintatból sem, nyilatkozni.

Előfizetési ára egy évre 6 pengő. Jogi személyeknek egy évre 25 P. Felelős kiadó: Hegymegi Kiss Pál. Felelős szerkesztő: Karsai Antal. Szerkesztőség és kiadóhivatal: IV., Ferenciek tere 9. Telefon: 187-995.

Budai Terenc könyvnyomdája, VIII., Szűz-utca 5. Tel.: 141-234.